

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет *Географічний*
Кафедра *фізичної географії*

Затверджено

На засіданні кафедри фізичної географії
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.)

В. о. завідувача кафедри _____ доцент І. Круглов

Силабус

навчальної дисципліни «Еволюція ландшафтів»,

що викладається в межах

ОПІ Географія

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

для здобувачів з спеціальності 106 Географія

Львів 2020/21

Назва курсу	«Еволюція ландшафтів»
Адреса викладання курсу	вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000 Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 106 “Географія”
Викладачі курсу	Яворський Богдан Ігорович, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
Контактна інформація викладачів	bohdan.yavorskyj@lnu.edu.ua https://geography.lnu.edu.ua/employee/yavorskyj-bohdan-ihorovych 79000, м. Львів, вул. Дорошенка, 41, кімн. 54.
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Teams або Skype.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/course/evolyutsiya-landshaftiv-ukrajiny
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб вміти застосовувати кількісні та якісні методи, інформаційні технології при вивченні сфер географічної оболонки, суспільства на різних просторово-часових рівнях. Студенти по завершенню курсу будуть мати здатність застосовувати знання з геології, палеогеографії, історії географії. Будуть ознайомлені із теоріями, парадигмами, концепціями для дослідження географічних явищ і процесів, ідентифікувати нові об'єкти, реєструвати їх властивості та класифікувати. Тому у курсі представлено як огляд концепцій палеогеографії, історичної географії, геології та інших природничих наук. Їх освоєння сформує здатність аналізувати склад і будову ландшафтів, робити науково виважені висновки, інтерпретувати результати дослідження і застосовувати їх у прикладній сфері, в тому числі і для прогнозування.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Еволюція ландшафтів» є завершальною нормативною дисципліною з спеціальності <u>106 Географія</u> для освітньої програми _"бакалавр"_, яка викладається в 6-му семестрі в обсязі 3,0 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни <u>«Еволюція ландшафтів»</u> є сформувати у студентів систему знань про еволюційні зміни ландшафтів України та світу, історію їх розвитку.
Література для вивчення дисципліни	Базова 1. Атлас палеогеографічних карт України.– К.: АНУ, 1960. 2. Буди́ко М. Эволюция биосферы.– Л., “Гидромет”, 1984. 3. Веклич М.Ф. Основы палеоландшафтоведения.– К.: Наукова думка, 1990. 4. Веклич М.Ф. Проблемы палеоклиматологии.– К.: Наукова думка, 1987. 5. Величко А. Природный процесс в плейстоцене.– М.: “Наука”, 1973. 6. Криштофович А. Н. Палеоботаника.– Л. : Гостоптехиздат, 1957. – 650 с. 7. Марков К.К. Палеогеография.– М.: Изд-во Московского ун-та, 1960.– 267 с. 8. Сіренко І., Іваник М. Палеогеоморфологія: навчальний посібник.– Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011.– 432 с. 9. Эволюция.– М.: Мир, 1981.

	<p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <p>1. Геологическая история территории Украины. Докембрий.– К.: Наукова думка, 1993.</p> <p>2. Пастернак С.И., Сеньковський Ю.М., Гаврилишин В.І. Волино-Поділля у крейдовому періоді.– К.: Наукова думка, 1987.</p> <p>3. Страхов Н.М. Основы исторической геологии.– М.-Л.: Изд-во геологической литературы, 1948.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	<p>Для стаціонарної форми навчання: 64 годин аудиторних занять. З них 48 годин лекцій, 16 годин лабораторних робіт/практичних занять та 26 годин самостійної роботи.</p> <p>Для заочної форми навчання: 24 годин аудиторних занять. З них: 16 годин лекцій, 8 годин лабораторних робіт/практичних занять та 66 годин самостійної роботи.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> – знати знати основні парадигми, теорії, концепції поалеоландшафтознавства, історичної геології та історичної географії – актуалізм, історизм – та застосовувати їх у предметній сфері відповідно до спеціалізації. – використовувати історичний метод для збору інформації та аналізу природно- і суспільно-географічних об'єктів і систем. – Аналізувати склад і будову природних та суспільно-географічних систем на різних просторово-часових рівнях – застосовувати базові знання з фізики (геохронологічний, люмінесцентний методи), хімії, геології (геохронологію), екології, математики, інформатики, геоінформаційних систем при вивченні географічної оболонки, окремих геосфер, суспільства. – Картографувати природно- та суспільно-географічні об'єкти і процеси, складати та використовувати палеоландшафтні карти. – Проводити комплексні і прикладні палеоландшафтні дослідження території з застосуванням ГІС-технологій.
Ключові слова	Палеоландшафт, палеогеографічний документ, актуалізм, історизм, геохронологічна шкала, етапність.
Формат курсу	Очний /заочний
	Для кращого освоєння навчального матеріалу заняття з даного курсу проводиться у формі лекцій, практичних робіт. Студенти протягом семестру виконують самостійну індивідуальну роботу у вигляді реферату. Також беруть участь в екскурсіях у Державний природознавчий музей та Палеонтологічний музей геологічного факультету ЛНУ імені Івана Франка.
Теми	<p style="text-align: center;">СХЕМА КУРСУ</p> <p style="text-align: center;">Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи палеоландшафтознавства</p> <p>Тема 1. Еволюційні традиції у природознавстві. Становлення основ теорії актуалізму та еволюціонізму. Ключові еволюційні категорії та головні природні закономірності. Універсальні особливості та рушійні сили еволюції.</p> <p>Тема 2. Палеогеографічна етапність як головна історична закономірність розвитку природи Землі. Глобальна геохронологія та палеогеографія. Палеоландшафтна шкала.</p>

Тема 3. Становлення палеоландшафтознавства. Історія розвитку хронологічного підходу у фізичній географії. Внесок українських та зарубіжних вчених у дослідженні еволюції ландшафтів України.

Тема 4. Методологія палеогеографії. Загальні та спеціальні методи палеогеографічних досліджень.

Тема 5. Методика палеогеографії. Галузеві методи: палеогеологічний, палеогеоморфологічний, палеокліматичний, палеогідрологічний, палеобіогеографічний. Специфіка палеоландшафтного методу.

Тема 6. Дослідження плейстоценового та голоценового ландшафтогенезу. Традиційні методи: споро-пилковий, дендрохронологічний, ліхенометричний, малакофауністичний, геархеологічний; амінокислотний, радіоізотопного датування, магнітної стратиграфії та інші.

Змістовий модуль 2. Пізнання розвитку палеоландшафтів

Докембрійський етап історії розвитку палеоландшафтів

Тема 7. Гіпотези походження Всесвіту, Сонячної системи і Землі. Походження атмосфери, гідросфери, суші і Світового океану. Проблема походження життя.

Тема 8. Еволюція ландшафтів території України у докембрії. Перегляд науково-популярного фільму про перші етапи розвитку Землі. Практична робота: “Тектонічна будова і азональне фізико-географічне районування території Західної України”.

Палеозойський етап історії розвитку палеоландшафтів

Тема 9. Палеозойські палеоландшафти. Еволюція атмосфери, гідросфери, палеозойські зледеніння, їх роль. Еволюція життя. Палеозойське вимирання.

Тема 10. Палеоландшафти території України у палеозої. Семінар: “Розвиток ландшафтів Земної кулі у палеозої”. Практична робота №2: “Особливості еволюції заходу України у палеозої”.

Мезозойський етап історії розвитку палеоландшафтів

Тема 11. Мезозойські палеоландшафти, їх особливості. Мезозой-кайнозойське вимирання, його причини. Практична робота №3: “Особливості еволюції заходу України у мезозої”.

Тема 12. Розвиток ландшафтів території України у мезозої. Семінар: “Розвиток ландшафтів Земної кулі у мезозої”. Практична робота №4: “Еволюція ландшафтів України в плейстоцені”. Перегляд науково-популярного фільму про причини великого вимирання в кінці мезозою.

Кайнозойський (“третинний”) етап історії розвитку палеоландшафтів

Тема 13. Розвиток ландшафтів Земної кулі у кайнозої.

Тема 14. Розвиток ландшафтів території України у кайнозої.

Четвертинний етап історії розвитку палеоландшафтів

Тема 15. Зледеніння та міжльодовиків'я, їх особливості. Плейстоценові ландшафти Землі.

Тема 16. Зміни в географічній оболонці протягом голоцену. Малий льодовиковий період.

Тема 17. Розвиток ландшафтів території України у плейстоцені і голоцені”.

Тема 18. Підсумки і висновки. Екскурсія у Природознавчий музей

	НАН України.
Підсумковий контроль, форма	Іспит – у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з геології, палеогеографії, ландшафтознавства, регіональної фізичної географії, достатніх для сприйняття категоріального апарату палеоландшафтознавства, розуміння джерел: геологічних, палеогеографічних праць і відповідних картографічних матеріалів.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання – практичні і семінарські заняття, виконання самостійної роботи щодо еволюції ландшафтів території, яку студент обирає для написання запланованого дипломного проекту. Завдання тьютора – побудова освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів студентів і створення індивідуальної освітньої траєкторії. Тьютор встановлює зі студентами партнерські стосунки, забезпечуючи психологічну підтримку під час навчання, організовує їх освітню діяльність, представляє академічні інтереси студентів на факультеті. Тьюторський супровід, націлений на реалізацію принципу індивідуалізації в освіті, сприяє найбільш повному розкриттю особистісного потенціалу студента за умови встановлення суб'єктних відносин, в яких кожна сторона бере на себе відповідальність за свій вибір.
Необхідне обладнання	Підставою для навчання є літературні та картографічні матеріали, музейні експонати. Самостійне складання палеоландшафтних карт студенти виконують у середовищі ГІС ArcMap.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> • практичні: максимальна кількість балів <u>20</u> Самостійна індивідуальна робота – написання реферату: максимальна кількість балів <u>20</u> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів <u>10</u> • іспит/залік: максимальна кількість балів <u>50</u> Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u> Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на семестровому (модульному) тестуванні, практичних роботах, самостійній роботі (рефераті) та бали підсумкового іспиту. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття. З боку студентів недопустимим є пропуски та запізнення на заняття (без поважних причин); користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Письмові роботи: студенти виконують 4 практичні роботи, для написання яких необхідно освоїти понятійно-термінологічний апарат, самостійно скласти палеогеографічні карти, провести аналіз взаємозв'язків у часі та просторі між процесами та явищами геологічного минулого території України, виявити прикладне застосування отриманої інформації для пошуку корисних копалин, раціонального використання природи, вирішення сучасних геоекологічних проблем. Академічна доброчесність: Очікується, що

	<p>роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. В ході написання практичних робіт та самостійного реферативного дослідження студенти освоюють роботу із науковою літературою. Коректність такого виду роботи враховано при оцінюванні студентських робіт. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Приклад білетів на письмовий іспит із палеоландшафтознавства:</p> <p style="text-align: center;">Білет №1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапність розвитку Землі. 2. Порівняльна характеристика плейстоценових і палеозойських зледенінь. 3. Еволюція ландшафтів заходу України протягом мезозойської ери. <p style="text-align: center;">Білет №15</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внесок українських вчених у дослідження палеоландшафтів. 2. Корисні копалини криптозою і палеозою: порівняльна характеристика. 3. Порівняльна характеристика Львівсько-Волинського і Донецького кам'яновугільного басейнів: історія дослідження, умови видобутку вугілля, вплив на довкілля та економіку регіону.
<p>Опитування</p>	<p>З метою оцінювання якості викладання і отримання зворотнього зв'язку з боку студентів по завершенню курсу надано анонімну анкету-опитування. Студенти добровільно відповідають на питання про теми, засвоєння яких їм виявилось найскладнішим, вказують на найцікавіші теми; студенти дають рекомендації щодо покращення у майбутньому викладання тих чи інших тем, використання інших прийомів та методів.</p>

Програму склав доц. Яворський Б. І.